

جنوبگان شعر

نگاهی گذرا به شعر جنوب ایران

دکتر نسرين مظفري

عضو هیأت علمی دانشگاه

سرشناسه	:	مظفری، نسرین، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	جنوبگان شعر / نسرین مظفری.
مشخصات نشر	:	تهران : شلاک، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۶ص.
شابک	:	978-600-257-027-7
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	شعر فارسی -- ایران -- تاریخ و نقد
موضوع	:	شعر فارسی -- ایران -- مجموعه‌ها
موضوع	:	شعر فارسی -- ایران -- خوزستان -- تاریخ و نقد
موضوع	:	شعر فارسی -- ایران -- بوشهر (استان) -- تاریخ و نقد
موضوع	:	شعر فارسی -- ایران -- هرمزگان -- تاریخ و نقد
موضوع	:	شاعران ایرانی -- خوزستان
موضوع	:	شاعران ایرانی -- بوشهر (استان)
موضوع	:	شاعران ایرانی -- هرمزگان
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ PIR/۲۵۴۸م/۶۳ج۹
رده بندی دیویی	:	۱۰۰۰۵۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۰۴۰۰۳

نام کتاب	✳ جنوبگان شعر
ناشر	✳ انتشارات شلاک
مؤلف	✳ دکتر نسرین مظفری
طراح جلد	✳ الهام صبری
چاپ اول	✳ ۱۳۹۲
شمارگان	✳ ۲۰۰۰ جلد
قیمت	✳ ۸۵۰۰ تومان
شابک	✳ ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۷-۰۲۷-۷

جمالزاده جنوبی خ دیلمان پ ۱۴ واحد ۱

تلفن ۶۶۵۹۲۳۵۷ و ۹۱۲۲۲۵۱۲۶۸

فهرست مطالب

مقدمه ----- ۷

۱- چشم اندازی به جنوبگان شعر ----- ۱۱

۲- شعراستان خوزستان ----- ۵۵

۱-۲ شعر هوشنگ چالنگی ----- ۵۶

۲-۲ شعر هرمز علی پور ----- ۶۲

۲-۳ شعر سید علی صالحی ----- ۷۰

۳- شعر استان بوشهر ----- ۷۷

۱-۳ شعر منوچهر آتشی ----- ۷۸

۲-۳ شعر علی باباچاهی ----- ۸۸

۴- شعر استان هرمزگان ----- ۹۷

۱-۴ شعر ابراهیم منصفی ----- ۹۸

۵- عناصر جنوبگان شعر ----- ۱۰۷

۱-۵ جریان شمال - جنوب ----- ۱۰۷

۲-۵ جریان جنوب - شمال ----- ۱۱۳

۳-۵ طبيعت گرایي ----- ۱۱۵

۴-۵ اسطوره گرایي ----- ۱۲۱

۵-۵ درون گرایي ----- ۱۳۲

۶-۵ بومي گرایي ----- ۱۳۷

۷-۵ ابهام گرایي و مبهم سرایی ----- ۱۴۸

سراىجام سخن ----- ۱۶۳

فهرست منابع ----- ۱۶۵

مقدمه

گرچه به «جنوبگان شعر و ادب» در ایران به صورت پژوهش‌هایی سازمان یافته پرداخته نشده است و یا به عنوان یک جنبش ادبی که مقوله‌های خاصی از جریان‌های اجتماعی را در خود می‌پروراند مورد بحث و بررسی جدی قرار نگرفته است، ولی سال‌هاست که در آمریکا به عنوان یک شاخه‌ی جدی از ادبیات مطرح است و پیگیری می‌شود. به عنوان مثال مجله‌ی ادبی *southern literary journal* از سال ۱۹۶۸ تاکنون به طور مستمر بیش از چهل سال است که در این راستا فعالیت می‌کند.

پرداختن به شعر و ادب حوزه‌ی «جنوبگان» در آمریکا به قرن نوزدهم

برمی‌گردد. در اوایل قرن نوزدهم پس از استقلال آمریکا و تشخیص و تمایز جامعه‌ی شمال از جنوب و هم چنین شکست جنبش‌های مدنی جنوب آمریکا از شمال سبب شد تا نویسندگان حوزه‌ی «جنوبگان» با تکیه بر فرهنگ، نژاد، تاریخ، قومیت، مذهب و خانواده به تجدید هویت و احیای فرصت‌های از دست رفته‌ی خود بپردازند.

مارک تواین^۱ (۱۸۳۵-۱۹۱۰) از اولین کسانی بود که با انتشار رمان پرنفوذ و تأثیر برانگیز «ماجراهای هاکلبری فین» در سال ۱۸۸۴ رنج، بی‌عدالتی و تبعیض که بر بشریت به دست انسان مدرن می‌رفت به تصویر کشید و نگاه و حسی متفاوت سرشار از عصیان، طنز و اعتراض خاموش وارد ادبیات مدرن آمریکا کرد. او از نویسندگان حوزه‌ی جنوبگان آمریکا بود.

قابل ذکر است که نویسندگان حوزه‌ی جنوبگان صرفاً در جغرافیای جنوب زندگی نمی‌کردند یا این که فقط سیاه پوست نبودند، بلکه برعکس اغلب این نویسندگان سفیدپوست بودند. در یک نگاه کلی نوشتار آنان پژواک ظلم خاموشی بود که بر انسان‌های «جنوب تاریخ» رفته بود و عصیان و اعتراض خاموش یا آشکار یا بدون طنز و هجو روح غالب آثارشان بود. این گروه نویسندگان و شاعران به طور مستقیم یا غیرمستقیم در آثارشان با مضمون‌های ضد نژاد پرستی و ضدبرده داری به قیام برخاستند.

جنبش ادبی «حوزه‌ی جنوبگان» تا سال‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ رشد آهسته و پیوسته‌ای داشت، اما در این زمان بود که با ظهور نویسندگان بزرگی مانند

ویلیام فاکنر^۱ نوزایی و رنسانس خود آغاز کرد. در همین برهه بود که نویسندگان آمریکایی آفریقایی تبار نیز بر جنبش ادبی «جنوب» پیوستند. پس از جنگ جهانی دوم با فرصتی که در آغوش تحولات و تغییرات اجتماعی ایجاد شده بود صدای رنج و آلامی که بر انسان جنوبی رفته بود صدایی جهانی کردند و او را از حاشیه‌ی مرده‌ی اجتماع به بطن تپنده‌ی آن آوردند. البته «بار جنوبی» رنج و آلام انسان جنوب که «تازیانه‌های شمال» را بر پشت خود داشت بر کوله‌های داستان‌سنگین‌تر از شعر بود.

در جنوب ایران وضع به همین گونه بود. پس از مشروطیت این حرکت، نامریی و غیرمنسجم آغاز شد و پس از سال‌های ۱۳۲۰ با ظهور آتشی، باباچاهی، چالنگی و... این حرکت شتاب فزاینده‌ای یافت. ولی آن‌قدر که صادق چوبک، احمد محمود، منیر و روانی پور، محمدرضا صفدری و... رنج و غربت انسان جنوبی را در آثار خود داشتند در شعر شاهد نبودیم.

در ایران مقوله‌ی «جنوبگان شعر» هیچ‌گاه مورد بحث جدی محافل ادبی نبوده است، حتی برخی از پژوهشگران و نقادان پرداختن به آن را بیهوده می‌دانستند. واقعیت این است که «جنوبگان شعر» در ایران مقوله‌ای قابل تأمل و تفحص است. این کتاب ادعای آن را ندارد که تمام و کمال به این موضوع پرداخته است بلکه هدف آن بوده که دریچه‌ای جدید در ادبیات ایران فرا روی پژوهشگران و قلم‌فرسایان بگشاید تا در آینده شاهد آثار پربارتری در این زمینه باشیم.

امروزه شاید «جنوبگان شعر» تشخیص و هویت بیست سال قبل را نداشته باشد، زیرا درهم آمیزی فرهنگی با ظهور عصر ارتباطات و رسانه‌ها ممکن است این مفهوم را کم‌رنگ‌تر کرده باشد ولی هنوز هم برخی از پژوهشگران معتقدند «جنوبگان شعر» از بین نرفته است بلکه در ظرف زمان نیاز به باز یافت و دیگر یافت تازه‌ای دارد تا اعتراض، عصیان و فریاد از عرصه‌ی ادبیات جهان محو نگردد؛ زیرا هر نوزایی و تولد نیازمند «بانگ» بیدار باش است.

این کتاب ابتدا چشم‌اندازی گذرا به ادبیات آمریکای لاتین، آمریکای جنوبی، جنوب صحرای آفریقا و جنوب ایران دارد سپس شعر جنوب ایران و عناصر غالب آن‌ها را در سه خوزمی خوزستان، بوشهر و هرمزگان مورد بررسی قرار می‌دهد.

در پایان از زحمات بسیار گرانقدر خانم دکتر مهرناز حقیقی و خانم یلدا بسیم که در تهیه‌ی منابع از هیچ مساعدتی دریغ ننمودند کمال سپاس و امتنان دارم و سعادتی و سربلندی آنان از خدواند متعال خواستارم هم چنین از دختر مهربانم پردیس که صبر و حوصله اش پشتیبانی کارم بود بسیار سپاسگزارم.